

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/856
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.5.2022/10
Karar Numarası : 202/275
Başvuran : D. R.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın 95 yaşında ve engelli olduğu, tiroit, prostat, şeker ve kalp hastalıklarının bulunduğu ve saydığı nedenlerle cezaevinde kalmasının sağlığı açısından uygun olmadığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru 01.09.2021 tarih ve 856 sayı ile kayda alınmıştır. Başvuru formu ve ekleri üzerinde yapılan ön incelemede, başvurunun esas incelemesinin Ulusal Önleme Mekanizması birimi tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru kapsamında Maltepe 3 No'lu L Tipi Ceza İnfaz Kurumundan alınan 20.09.2021 tarih ve ... sayılı yazılı görüşte ve Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan 29.09.2021 tarih ve 2021/... sayılı yazılı görüşte başvuranın iddialarına yanıt verildiği görülmüştür.

4. Muhatap kurumun yanıtı 28.09.2021 tarihli yazımız ile başvurana iletilmiş ve kendisinin yazılı görüşü talep edilmiştir. Başvuran tarafından süresi içerisinde herhangi bir görüş sunulmamıştır.

5. Başvuran dilekçesinde özetle; 95 yaşında olduğunu ve cezaevinde hükümlü olarak bulunduğunu, daha önce Kurumumuzca Maltepe 3 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yapılan ziyarette kendisi ile görüşme yapıldığını, şeker, prostat, tiroit ve kalp hastalıkları bulunduğunu, durumunun cezaevinde kalmaya uygun olmadığını iddia etmiştir.

6. Başvuranın iddiaları ile ilgili olarak, 6701 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca hak ihlali iddiasına muhatap kurum olan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ve Maltepe 3 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden 07.09.2021 tarih ve ... sayılı yazımız ile yazılı görüş istenmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün göndermiş olduğu 24.09.2021 tarih ve ... sayılı yazılı görüşte başvuranın iddialarına yanıt verildiği görülmektedir. İlgili sayılı cevabi yazıda özetle;

a) Başvuranın 02.03.2015 tarihinde Silivri 4 No'lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan şahsın yabancı uyruklu olması nedeni ile sevk edildiği, 14.04.2017 tarihinde “sağlık nedenleri” (Kişinin rehabilitasyon merkezi olan cezaevi şartlarında kalmasının uygun olduğu kararı) ile Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakil olduğu,

b) 29.03.2018 tarihinde diyeti, tedavisi ve önerilen aralıklarla düzenli poliklinik kontrollerinin

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

sağlanarak “cezaevi şartlarında kalmasında sağlığı yönünden engel bir durum tespit edilmediği kararı” alınarak Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan, Maltepe 3 No’lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sevk edildiği,

c) 02.01.2019 tarihinde hastalık nedeniyle ikinci bir talimata kadar Metris R Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna naklinin uygun görüldüğü,

d) 19.03.2020 tarihinde Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı Taşra İlamat Masasının 19.03.2020 tarih ve 2020/... Karar sayılı kararı ile hastalık iyileşinceye kadar (Birer Yıllık Periyodlarla Kontrollü) “sağlık nedeni ile cezanın infazının ertelenmesi kararı” verildiği ve serbest bırakıldığı,

e) 04.05.2021 tarihinde Silivri Ağır Ceza Mahkemesinin 2018/... Esas ve 2019/... Karar sayılı ilamı ile verilen müebbet hapis cezası kapsamında, “Sağlık nedeni ile cezasının infazının ertelenmesi kararında belirtilen yükümlülüklerle aykırı davranılması nedeniyle geri bırakma kararının kaldırılarak” infazın devamı amacıyla hakkında yakalama kararı çıkarılan hükümlü D. R.’nin yakalanarak Maltepe 3 No’lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna giriş yapmış olduğu,

f) 07.05.2021 tarihinde D. R.’nin sağlık durumunun, cezasının infazının 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun’un 16 ncı maddesi gereğince ertelenmesinin gerekip gerekmediği yönünde değerlendirilme yapılması açısından ceza tehiri işlemleri başlatıldığı ve Kartal Dr. Lütfi Kırdar Şehir Hastanesinin 07.07.2021 tarih ve ... Rapor No. sayılı kararı ile hakkında “Hastalığı hayati tehlike arz etmez. Ceza infazının ertelenmesine gerek yoktur.” şeklinde sağlık kurulu raporu verildiği, süreçte Maltepe 3 No’lu Ceza İnfaz Kurumunca Kartal Lütfi Kırdar Şehir Hastanesine gereken başvuruların yapılmış olduğu, D. R.’nin heyet raporu ile cezaevinde yatmasında bir mahsur olmadığı sonucunun ortaya çıktığı,

g) Adı geçenin dilekçesinde belirtmiş olduğu sağlık sorunları ile ilgili sağlık dosyası incelendiğinde; 04.05.2021 tarihinde Ceza İnfaz Kurumuna giriş yaptığı, 05.05.2021 tarihinde kurum tabipliğinde ilk muayenesinin yapılmış olduğu, diyabetes mellitus, hipertansiyon ve tiroit hastalığını beyan ettiğini,

h) Başvuranın Maltepe 3 No’lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gelmiş olduğu 04.05.2021 tarihinden itibaren belli aralıklarla toplamda 10 defa kurum revirinde muayene olduğu ve beyan ettiği hastalıklar ile muayeneleri sonucundaki teşhislere uygun olarak gerekli ilaçlarının reçete edildiği,

ı) D. R.’nin UYAP dosyası incelendiğinde kurum idaresine yönelik müracaatının bulunmadığı, şu an için C-19 koğuşunda kaldığı, öz bakımını yapmakta zorlandığını belirtmesi nedeniyle yardımcı olmak amacıyla yanına iki mahpusun verildiği bildirilmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun’un 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca muhataptan alınan yazılı görüş 28.09.2021 tarihli yazımız ile başvurana iletilmiş ve kendisinin yazılı görüşü talep edilmiştir. Başvuran tarafından süresi içerisinde herhangi bir görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

8. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı” başlıklı 17 nci maddesine göre “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.”

9. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “İnsan haklarına saygı yükümlülüğü” başlıklı 1 inci maddesi şöyledir; “Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme’nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar.” Sözleşme’nin 3 üncü maddesi şöyledir; “Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

10. 13.12.2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda temel ilke" başlıklı 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasına göre; "Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz."

11. 13.12.2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi" başlıklı 16 ncı maddesine göre;

"(1) Akıl hastalığına tutulan hükümlünün cezasının infazı geriye bırakılır ve hükümlü, iyileşinceye kadar Türk Ceza Kanununun 57 nci maddesinde belirtilen sağlık kurumunda koruma ve tedavi altına alınır. Sağlık kurumunda geçen süreler cezaevinde geçmiş sayılır.

(2) Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.

(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir. Geri bırakma kararı, mahkûmun tâbi olacağı yükümlülükler belirtilmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Mahkûmun geri bırakma süresi içinde bulunacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. Mahkûmun sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen sürelerle, bir süre bulunmadığı takdirde birer yıllık dönemlere göre bu fıkra yazılı usule uygun olarak incelettirilir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca, geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığının istemi üzerine, mahkûmun izlenmesine yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir. Bu fıkra yazılı yükümlülüklere aykırı hareket edilmesi hâlinde geri bırakma kararı, kararı veren Cumhuriyet Başsavcılığınca kaldırılır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine başvurulabilir."

12. 20.4.2016 tarih ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9 uncu maddesinin 1 inci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun "özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" ile görevli olduğu düzenlenmiştir. Aynı Kanunun 17 nci maddesinin 1 inci ve 8 inci fıkralarında, "özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği" hükme bağlanmıştır. Aynı maddenin dördüncü fıkrasına göre; "Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz."

13. Aynı Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" hususunun düzenlendiği 48 inci maddesinin 1 inci fıkrasına göre; "Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur..."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun görevleri arasında İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak görev yapmak olduğu düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle uyumlu olarak, özgürlüğünden

mahrum bırakılanların Kuruma yapmış oldukları başvurular bu kapsamda incelenmektedir. Somut olaydaki iddiaların, başvuranın yaşı ve sağlık sorunları nedeniyle cezaevinde kalmasının işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiği yönünde ve kabul edilebilir olduğu anlaşılmıştır.

15. Başvuranın iddiaları esas yönünden ele alındığında; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM/ Mahkeme) ve Anayasa Mahkemesinin konu yönünden benzer kararlarının olduğu görülmektedir. AİHM'in yaşlı ve hasta tutuklu/hükümlülere yönelik muameleye ilişkin kararları incelendiğinde; Papon v. Fransa kararında başvuran, şikâyetle bulunduğu 90 yaşındadır ve bu yaştaki bir kişinin cezaevinde tutulmasının Sözleşme'nin 3 üncü maddesine (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza yasağı) aykırı olduğunu ve tutulduğu cezaevindeki tutukluluk koşullarının, aşırı yaşlılığa ve sağlık durumuna uygun olmadığını ileri sürmüştür. Ancak Mahkeme başvuruyu kabul edilemez (açıkça dayanaktan yoksun) olarak beyan etmiştir. Mahkeme, belirli durumlarda yaşlı bir kişinin uzun bir süre boyunca tutulmasının Sözleşme'nin 3 üncü maddesi (insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya ceza yasağı) kapsamında bir sorun teşkil edebileceğine yönelik ihtimali hesaba katmakla birlikte, her bir davanın kendine has koşullarda dikkate alınması gerektiğinin altını çizmiştir. Mahkeme ayrıca, Sözleşme 'ye taraf hiçbir partinin alıkonma açısından üst yaş sınırının bulunmadığını belirtmiştir. Mahkeme mevcut davada, başvuranın genel sağlık durumu ve alıkonma koşulları dikkate alındığında, kendisine yapılan muamelenin, Sözleşme'nin 3 üncü maddesi kapsamına girmesi için gerekli görülen zorluk seviyesine ulaşmadığına karar vermiştir (*Papon v. France (No. 1) B. No: 64666/01, 07/06/2001*). Bu bağlamda Mahkeme, sadece yaşlılığın ve hastalık durumunun Sözleşme'nin 3 üncü maddesi kapsamında ihlal oluşturmayacağını ve her olayın kendine has özelliklerinin ihlal kararı bakımından değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

16. Anayasa Mahkemesi (AYM) ceza infaz kurumundaki tutma koşullarının tutuklunun sağlık durumuna uygun olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkin Yusuf Özmen Kararında; "... .. *Başvurucu hakkında tanzim edilen hiçbir raporda başvurusunun ceza infaz kurumunda tutulması durumunda tedavi edilemeyeceğine ve/veya ceza infaz kurumundaki koşullar nedeniyle hastalığının kötüleşeceğine, bu nedenle yaşamsal tehlikesinin bulunduğuna ilişkin açık tespitler yer almamaktadır.*" (*Yusuf Özmen, B. No: 2019/13637, 30/6/2021, § 117*) gerekçesinden hareketle sağlık durumunun ceza infaz kurumunda tutulmasına kesin olarak uygun olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden Anayasa'nın 17 nci maddesinin 3 üncü fıkrasında güvence altına alınan *kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine* karar vermiştir.

17. Somut olayda başvuran; 95 yaşında olduğunu, engelli olduğunu ve bakıma ihtiyacı olduğunu, hayatını bulunduğu Kurumda tek başına idame ettiremediğini ve bir bakıcıya ihtiyaç duyduğunu, şeker, tiroit, astım, kalp gibi pek çok rahatsızlığı olduğunu, durumunun cezaevinde kalmaya uygun olmadığını iddia etse de; Maltepe 3 No'lu Kapalı Ceza İnfaz Kurumunca, 07.05.2021 tarihinde başvuranın sağlık durumunun, cezasının infazının 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 16 ncı maddesi gereğince ertelenmesinin gerekip gerekmediği yönünde değerlendirilme yapılması açısından ceza tehiri işlemlerinin başlatıldığı ve Kartal Dr. Lütfi Kırdar Şehir Hastanesinin 07.07.2021 tarih ve ... numaralı sağlık kurulu raporu ile hakkında "*Hastalığı hayati tehlike arz etmez. Ceza infazının ertelenmesine gerek yoktur.*" şeklinde karar verildiği, süreçte Ceza İnfaz Kurumunca ceza tehirinin gerekliliğinin araştırılması için gereken başvuruların yapılmış olduğu, başvuranın son heyet raporu ile cezaevinde yatmasında bir mahsur olmadığı sonucunun doğduğu değerlendirilmektedir.

18. Sonuç olarak her ne kadar başvuran hakkında önceden ceza infaz kurumunda kalamayacağına yönelik raporlar bulunsada mahpus hakkında Kurumumuza başvuru yaptığı tarihten (01.09.2021) yalnızca iki ay önce (07.07.2021) alınmış olan son sağlık raporunda "*Hastalığı hayati tehlike arz etmez. Ceza infazının ertelenmesine gerek yoktur.*" şeklinde karar verildiği görülmüştür. Ayrıca mahpusun bulunduğu ceza infaz kurumunda beyan ettiği ve gerçekleştirilen muayeneleri ile tespit edilen hastalıklarına yönelik olarak tedavilerinin

sağlandığı da tespit edilmiştir. Başvuranın sağlık durumu ve alıkonma koşulları dikkate alındığında kötü muamele yasağını ihlal edecek bir eylem veya işlem bulunmadığı kanaatine ulaşılmıştır. Bu çerçevede, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9 uncu maddesinin 1 inci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLALİ OLMADIĐINA,
 2. Kararın taraflara tebliđine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
 3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,
- 11.05.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye